

вих страхових внесків громадян країни. Комерційні лікувальні заклади не мають таких можливостей і розраховують на власні сили. Із запровадженням страхової медицини польські лікарні стали отримувати істотне фінансування для поліпшення якості обслуговування та розбудови власної інфраструктури.

Модель страхової медицини в Польщі, за словами фахівців та пацієнтів, ще не досконала. Однак владні органи знаходять шляхи розв'язання проблем системи охорони здоров'я. Вони планують запровадити так званий кошик послуг – страхування на випадок окремих хвороб, як це роблять у розвинених європейських країнах, що дасть змогу заощадити кошти сімейного бюджету й водночас отримати послуги підвищеної якості.

У країнах Західної Європи, зокрема Німеччині, понад 16 млн. жителів країни мають поліси особистого медичного страхування на загальну суму 25 млрд. євро, а витрати на охорону здоров'я за 2003 р. становили 240 млрд. євро. Тобто, на одного мешканця Німеччини припадає 2,7 тис. євро страхових премій. Застраховані в системі особистого медичного страхування формують стабілізаційні резерви, що надає можливість споживання великих витрат у старості. На кінець 2004 р. об'єм таких резервів становить 80 млрд. євро, з них 14 млрд. євро – на обов'язкове страхування тривалого огляду.

Отже, соціальне медичне страхування глибоко укорінене у громадянському суспільстві. Прозорість діяльності його інститутів, солідарність, плюралізм, корпоративність, участь у прийнятті рішень і вільний вибір – це складові успішного виконання покладених на нього завдань.

Досвід медичного страхування у європейських країнах продовжує розвиватись й вдосконалюватися. Звичайно, повністю калькулювати будь-яку іноземну модель системи охорони здоров'я не варто, а потрібно враховувати всі аспекти українського сьогодення. Необхідно вивчати досвід кількох розвинених держав, рівень медичного обслуговування яких можна взяти собі за зразок та запровадити у вітчизняній практиці.

Література

1. Журнал "Соціальне страхування". – К.: ТОВ "Ніка-принт". – 2007, № 3. – С. 7-8.
2. Журнал "Соціальне страхування". – К.: ТОВ "Ніка-принт". – 2007, № 5. – С. 24-26.

УДК 369.067.2

*Доц. С.М. Лихолат, канд. екон. наук – Львівський ДУВС;
студ. О.Б. Трухан – Львівський інститут МАУП*

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРИЧИН ТА НАСЛІДКІВ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Розглянуто проблеми вивчення, аналізу та розроблення методів регулювання трудових міграційних процесів, які на сьогодні привертають дедалі більшу увагу українських учених, політиків та суспільства загалом. Причиною цього стало те, що мільйони наших співвітчизників, з метою поліпшення матеріального становища, працюють у різних країнах Європи, Азії та Америки, через що держава втрачає певну частину трудових ресурсів та його потенціалу.

Одним з найважливіших рушійних чинників трудової міграції є високий рівень безробіття та низький рівень життя населення в Україні. Єдиним дієвим засобом про-

ти цього може бути: пришвидшення економічного розвитку, зростання виробничої активності та зайнятості населення, що сприятиме підвищенню життєвого рівня в нашій державі.

Ключові слова: трудова міграція, міграційна політика, міграційні потоки, робоча сила, нелегали, торгівля людьми, трудовий потенціал.

*Assoc. prof. S.M. Lykholat – L'viv state university of internal affairs;
stud. O.B. Trukhan – L'viv institute of transregional academy
of management a personnel*

Analysis of socio-economic reasons and consequences of labour migration of population of Ukraine

The problems of study, analysis and development of methods of adjusting of labour migratory processes, which for today come into the all greater notice of the Ukrainian scientists, politicians and society on the whole, are considered. Reason of it was become by that millions of our compatriots, with the purpose of improvement of financial position, work in the different countries of Europe, Asia and America, through what the state loses certain part of labour resources and his potential.

One of major motive factors of labour migration there is a high level of unemployment and low level of life of population in Ukraine. By the unique effective mean against it can be: acceleration of economic development, growth of production activity and employment of population which will be instrumental in the increase of standard of life in our state.

Keywords: labour migration, migratory policy, migratory streams, labour force, нелегали, trading in people, labour potential.

Міграція робочої сили в Україні стала невід'ємною рисою її соціальної дійсності та специфічним чинником формування національного ринку праці. Вона спричинена економічним становищем держави, незадовільним життєвим рівнем широких прошарків населення, високим рівнем безробіття і характерна, майже для всіх, постсоціалістичних країн. Тимчасова еміграція в низці випадків перетворюється у постійну і негативно впливає на інтелектуальний і виробничий потенціал нашої держави [3, с. 37].

Трудова міграція населення країни до країн Європейського Союзу, Росії, Америки нині є однією з особливих проблем. За різними оцінками, на сьогодні 2-7 млн. українців перебувають на заробітках за кордоном [4]. При цьому, близько 80 % з них працюють нелегально. Такий значний вплив людей за кордон може призвести до істотного зниження трудового потенціалу країни, професійної деградації нації.

На сьогодні у західних областях України важко знайти кваліфікованого працівника, навіть якщо пропонувати йому значний рівень заробітної плати. Люди не можуть нормально працювати за умов корупції, свавілля, соціальної незахищеності, які є не сумісними зі способом життя нормальної людини.

Наші співвітчизники за кордоном працюють переважно у промисловості, будівництві, сільському господарстві, сфері транспорту і зв'язку, торгівлі та громадському харчуванні. Останнім часом зростає прошарок трудових мігрантів з України, зайнятих на роботах, що потребують високої кваліфікації, – у медицині, науці, сфері високих технологій, фінансовому секторі [1, с. 34].

Виїзд громадян на роботу за кордон відбувається переважно нелегальним шляхом, із використанням туристичних, гостьових віз, ваучерів, запрошень. Проте вірогідних, офіційних статистичних даних щодо кількості тих,

хто виїжджає на зарубіжні заробітки, вікового, статевого, професійно-кваліфікаційного складу трудових мігрантів, а також спрямування основних міграційних потоків на сьогодні в Україні немає. Існують різні неоднозначні цифрові величини – від двох до семи мільйонів трудових мігрантів з України [3, с. 37].

Українські нелегали працюють переважно в таких країнах, як Італія, Португалія, Іспанія. Значне місце за кількістю робітників з України посідає Росія. За Даними Міністерства закордонних справ України, лише на сезонних будівельних роботах у Москві і Підмосков'ї в останні роки працюють понад 200 тис. українців. У нафтовидобувній промисловості Росії задіяно ще близько 300 тис. наших співвітчизників. В інших сферах російського господарства працює до 1,5 млн. громадян України. Для Росії Україна є головним експортером робочої сили. У Росії наші робітники стикаються з багатьма проблемами, головна з яких – невиплата зарплат. У найважчому становищі опиняються ті мігранти, котрі не мають контрактів на роботу [1, с. 34].

Основним соціально-економічним фоном, що спонукає розгортання трудової міграції з України за кордон, є наслідок довготривалої стагнації економіки, не досить вдале реформування економічних відносин тощо. Результатом цього стало значне зменшення внутрішнього валового продукту в Україні. Це особливо негативно вплинуло на рівень життя населення України та її регіонів, розшарування його окремих соціальних категорій, що найважливіше, на можливість зайнятості та отримання бажаної оплати праці і доходів.

Рівень безробіття – один з найважливіших рушійних чинників у намірах щодо трудової міграції [1, с. 35].

У 2005 р. середньомісячна кількість зареєстрованих безробітних в Україні становила 1600,8 тис. осіб. В АР Крим цей показник дорівнював 52,6 тис. осіб, у Донецькій області – 140,2, Закарпатській – 41,3, Тернопільській – 42,3.

Навантаження на одне робоче місце, визначене Державною службою зайнятості, на 1 січня 2006 р. в Україні становило 5 осіб, у т.ч. в АР Крим – 7, Донецькій області – 2, Закарпатській області – 11, Тернопільській області – 24, тобто найважче знайти роботу у Закарпатській та Тернопільській областях. Дієвість цього чинника, а також середня тривалість безробіття, яка становить в Україні на 2006 рік – 6 місяців, що відповідно, змушує людей шукати роботу за кордоном. Рівень працевлаштування осіб, котрі перебувають на обліку у Державній службі зайнятості, становить лише 20-30 % [5, с. 375-382].

Потрібно зважити, що окрім офіційних даних щодо реєстрованого безробіття і безробіття на повний обсяг руху робочої сили за методологією МОП існує ще особлива думка Міжнародної організації праці стосовно того, що ситуація на ринку праці України є катастрофічною. За даними цієї організації, безробіття в Україні сягає рівня 40 %, що значно перевищує офіційні оцінки [1, с. 35].

Соціологічне опитування мігрантів дозволило виявити їх досить чітку позицію. Так, понад половина всіх респондентів відповіли, що гроші мають лише ті українські сім'ї, члени яких працюють за кордоном. Бажання поїхати працювати за кордон стимулює той об'єктивний чинник, що близько 50 % опитаних мігрантів отримували грошові перекази з-за кордону. Це безумовно

підтримало їхній рівень життя, підсилювало сподівання людей на підвищення власного добробуту в разі працевлаштування за кордоном. Отже, основними чинниками, що сприяють міграції українців за кордон, є передусім чинники соціально-економічного характеру [1, с. 36].

За даними вибіркового обстеження Держкомстату України спільно з МОП визначено, що більшість тих хто схильний до переїзду (33 %), виявили бажання можливого переїзду з метою пошуку роботи у країні дальнього зарубіжжя (рис.) [2, с. 105].

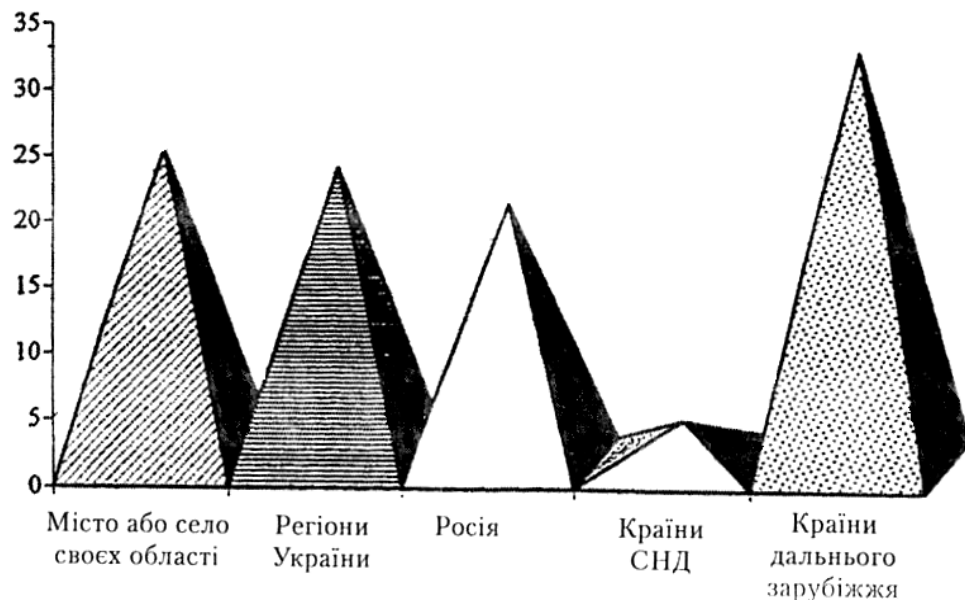

*Рис.
Можливе місце
переїзду
населення
України у
пошуку роботи*

Серед негативних наслідків трудової міграції варто назвати тимчасову втрату державою певної частини трудового потенціалу, а мігрантами – професійних навичок за здобутою освітою, оскільки за кордоном вони переважно виконують некваліфіковану роботу. Але, насамперед, що наше суспільство несе морально-психологічні втрати, охоплюючи розлади здоров'я у певної частини заробітчани, депресії, страх депортації і, навіть, численні факти втрати життя серед трудових мігрантів, а також розпад сімей і таке явище, як "соціальне сирітство" дітей при живих батьках-заробітчанах [8, с. 44].

За даними опитування, наші мігранти мають досить високий освітній рівень. Так, близько 75 % з них мають вищу чи незакінчену вищу освіту, а в Тернопільській області – 86 %. Серед жертв торгівлі людьми таких близько 50 %. Базову загальну середню або повну середню освіту мають близько 40 % респондентів. Той факт, що за кордоном респонденти працюють, зазвичай, не за фахом, не є чинником, що стримує міграцію. Тобто досить кваліфіковані фахівці з різних сфер, освічені люди, на підготовку яких витрачено значні, переважно державні, кошти, не можуть реалізуватись у власній країні. Наступними чинниками, за якими спостерігається значна диференціація населення за рівнем безробіття, є статево-вікові характеристики. Із загальної чисельності безробітних, зареєстрованих Державною службою зайнятості: 60,3 % становлять жінки і 26,3 % – молодь у віці до 28 років [1, с. 35].

Виїзд робочої сили з країни, трудова міграція населення є чітким індикатором становища у державі, умов життя й заробітку громадян. Єдиним дієвим засобом проти неї може бути динамізація економічного розвитку, зрос-

тання виробничої активності та зайнятості населення, а на цій основі підвищення життєвого рівня. Висуваючи це як мету на майбутнє та як сподівання, виправдані і нинішніми політичними змінами в Україні, можна зробити висновки, що на сьогодні необхідно враховувати міграційну ситуацію під час розроблення економічних і соціальних програм, виходячи з особливостей конкретних регіонів. Варто вести мову про необхідність адресно вирішувати проблеми працевлаштування на рідній землі, дбати про зростання заробітної плати та розвиток соціальної сфери з тим, щоб попереджувати можливість обезлюднення найураженіших еміграцією місцевостей та депресивних регіонів [3, с.38]. Водночас на державному рівні потрібно укласти міжурядові угоди щодо легалізації перебування наших громадян за кордоном для працевлаштування.

Література

1. **Варецька О.** Соціально-економічне підґрунтя трудової міграції населення України// Україна: аспекти праці. – 2005, № 5. – С. 34-39.
2. **Вимірювання** бідності: розробка індикаторів соціально-економічної захищеності населення України: Стат. вид./ Держкомстат України. МОП. Представництво ООН в Україні. – К., 2006. – 207 с.
3. **Довжук Б.** Актуальне регіональне дослідження трудової міграції// Україна: аспекти праці. – 2005, № 3. – С. 37-39.
4. **Карпачева Н.** Останні статистичні дані по нелегальній міграції та торгівлі людьми в Україні: Доп. у Верхов. Раді України від 02.04.2005.
5. **Статистичний** щорічник України за 2005 рік/ За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Держ. комітет статистики України, 2006. – 576 с.
6. **Стан** дотримання та захист прав громадян країни за кордоном. Верхов. Ради України з прав людини. – К., 2003. – С. 18.
7. **Торгівля** людьми з України з метою трудової сексуальної експлуатації/ МБП. – К., 2003. – 70 с.
8. **Трудова** міграція населення Тернопільської обл.: кількісний та географічні аспекти/ Кер. авт. кол. Б.С. Довжук С.С. Хаба. – Т.: Джура, 2005. – 72 с.
9. **Шушпанов Д.Г., Берегля Н.П., Лиса А.В.** Причини і наслідки трудової міграції населення України// Регіональні проблеми зайнятості і ринку праці: Матер. всеук. наук.-практ. конф. Економ. думка, 2004. – С. 42-43.

УДК 334.722:336.564

Здобувач А.Р. Огоновський – Львівська КА

ІНСТИТУЦІЙНІ УМОВИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У БЮДЖЕТ ДЕРЖАВИ У ПЕРЕХІДНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Подано аналіз формування інституційних умов податкових надходжень в бюджет держави впродовж перехідного періоду економіки України та окреслено основні шляхи їх зростання.

Competitor A.R. Ogonovski – L'viv commercial academy

Institutional conditions increasing taxs approaching in the budget state in transitive economics

In the article analyze the forming institutional conditions taxs approaching in the budget state in transitive period of economics Ukraine and outlines the general ways of it increasing.